

**Основно училище „Христо Смирненски“ - с. Фотиново,
общ. Кирково, обл. Кърджали**

Утвърждавам.....
Директор: **Юксел Хасан**

П Л А Н

**за превенция и интервенция на насилието и тормоза
за учебната 2018/2019 година**

**Настоящият план е във връзка с изпълнение на Заповед №РД 09-5906 от
28.12.2017 година на Министъра на Образованието и Науката.**

Приет на Педагогически съвет

Състав на съвета:

Председател: Веса Динкова Анева

**Членове: 1. Севдалина Игнатова Йорданова
2. Селчук Сунай Сали**

I. Същност на понятието:

Какво е насилие?

В България „насилие“ над дете е всеки акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в семейна, училищна и социална среда.

„Физическо насилие“ е причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание, без разстройство на здравето.

„Психическо насилие“ са всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психичното здраве и развитие на детето, като подценяване, подигравателно отношение, заплаха, дискриминация, отхвърляне или други форми на отрицателно отношение, както и неспособността на родителя, настойника, попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури подходяща подкрепяща среда.

„Сексуално насилие“ е използването на дете на сексуално задоволяване. Сексуалното насилие и злоупотреба над дете според определението на Световна Здравна Организация е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табу на обществото“.

„Пренебрегване,“ е неуспехът на родителя, настойника и попечителя на лицето което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го прави.

Насилието може да бъде от възрастен към дете, между деца и от дете към възрастен.

Какво е тормозът?

Тормозът е специфичен вид насилие сред децата и е сред най – неуловимите форми на агресивно поведение и насилие. Тормозът е форма на насилие, но не всеки акт на насилие е тормоз. Тормозът е между връстници е групов феномен.

Тормозът, независимо от това как се упражнява, е много сериозно, оставящо травматични следи действие, защото тормозеният не може да се защити със собствени усилия. Тормозът не спира от само себе си, без външна намеса.

Характеристики на тормоза:

1. Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
2. Извършва се от позицията на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира;
3. Повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на насилие.

Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат описани като:

1. Физически тормоз - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;
2. Психичен тормоз - подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи и жестове, неприятелско следене; избягване, игнориране, изключване от дейности, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата обект на тормоз.
3. Сексуален тормоз - представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накарняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща враждебна, деградираща (принизяваща), унизителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т. н. до по-екстремни форми на нападение и насилие.
4. Кибернасилие и кибертормоз – насилие и тормоз, който се осъществяват в дигитална среда чрез дигитални устройства. Включват разпространение на обидни,

заплашителни и подигравателни визуални материали, снимки и текстови съобщения, които уронват достойнството на детето или го унижават : снимането на дете с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видеозапис без негово съгласие, кражба на самоличност/ профили, обиди, разпространение на слухове в социалните мрежи и други.

Основните признаци:

1.обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype, Facebook и други социални мрежи; разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават;

2.разпространяване на снимки или видео на детето в интернет (или други канали) без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.

II. Цел:

1.Ангажиране на училищния екип в дейности, които ще подкрепят създаване на общо разбиране за тормоза и насилието;

2.Усвояване на уменията, необходими при изготвянето на училищен план за действие;

3.Полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и създаване на по-сигурна училищна среда.

III. Задачи:

1.Разработване и прилагане на превантивни дейности и интервенция за тормоза в училище в зависимост от оценката и анализирането на проблема в началото на учебната година;

2.Запознаване на педагогически съвет, родителите, учениците със Заповед № РД 09-5906/28.12.2017г. на МОН и механизми за противодействие на училищния тормоз между децата и алгоритъма за неговото прилагане.

IV. Дейности по превенция на ниво училище:

1. Актуализиране на Етичния кодекс на училището.

Срок: септември

Отг.: директор

2. Изработване на единни училищни правила, които са част от правилника за дейността на училището.

Срок: септември

Отг.: класни ръководители

3. Изработване на график на дежурства с оглед недопускане на насилие и тормоз.

Срок: септември

Отг.: директор

4. Повишаване на квалификацията на персонала за справяне в ситуации на тормоз.

Срок: постоянен

Отг.: директор

5. Оптимизиране на системата за наблюдение и контрол, в зависимост от резултата от оценката на проблема.

Срок: постоянен

Отг.: директор

6. Запознаване на учители, ученици и родители с процедурите за реагиране в ситуации на тормоз

Срок: ноември

Отг.: класни ръководители

V. Дейности по превенция на ниво клас:

Децата и учителят създават правила за поведение на класа.

Срок: септември

Отг.: класни ръководители

Обучителни дейности и работа с класа, в които водеща роля има учителя, класния ръководител. При работа следва да се прилагат всички форми на груповата работа, дискусии, решаване на казуси, ролеви игри, споделяне на опит, като се използват възможностите на учебната програма, включително теми от глобалното, гражданското, екологично, здравно, интеркултурно образование, часа на класа, извънкласни и извънучилищни дейности.

Основните теми могат да бъдат:

1. Правата и отговорностите, които те създават по отношение на околните.
2. Ценностите- какво са, какви могат да бъдат, как се проявяват в поведението, как се прилагат в ежедневието?
3. Какво представлява насилието и тормозът, разпознаваме ли ги, как можем и на кого да съобщаваме за случаи на насилие и тормоз?
4. Какви са преживяванията на извършителя, последователите, потърпевшия и наблюдателите?
5. Как се чувстваме, когато видим прояви на насилие и тормоз и какво правим? Какво можем да направим?
6. Използване на подход, ориентиран към децата, на подхода за работа с връстници, осигуряване на условия за участие на учениците, които да станат естествени помощници при реализирането на дейностите по превенция.
7. Използване на тематични родителски срещи.

VI. Дейности по интервенция:

1. Дейности по интервенция на ниво училище;

Дейностите по интервенция на ниво училище задължително се включват в

Годишния план за дейността на училището и се приемат на първия ПС. Включват:

-Водене на дневник със случаи и процедури за управление на информацията.

Дневникът със случаи се създава за целите на анализа и планирането на цялостна политика за превенция и интервенция на насилието и тормоза. В него се документират единствено ситуацията, съответстващи на второ и трето ниво според приетата класификация, при които е необходима и намесата на координационния съвет. В дневника със случаи се описва следната информация: дата, клас, участници, вид насилие и ниво, какво е предприето като действие, подпис на служителя.

На базата на вписаните ситуации, КС извършва анализ и оценка на риска от продължаване на насилието и тормоза. От анализа и КС дава становище за индивидуална работа по случай дете, което се намира в ситуация на риск по смисъла на закона за закрила на детето и закона за училищното образование, предлага мерки и конкретни интервенции, които могат да бъдат индивидуална и груповата работа и други. Насочва ученикът към допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете в риск.

Дневникът се съхранява при член на КС определен от директора на училището.

-Инициране на работа по случай, включително насочване на случая към други служби.

При случаи от трето ниво, както и по преценка при случаи от второ ниво незабавно се уведомява Дирекцията "Социално подпомагане" (Отдел „Закрила на детето“-ОЗД) и /или полицията.

Всеки служител е длъжен при установяване на случай, насилие и тормоз незабавно да уведоми директора на училището.

2. Дейности на интервенция на ниво клас:

- Обсъждане между учениците и учителя/ класния ръководител с цел изясняване на възникнал проблем, влиянието върху всички участници и свидетели, последствията, както и възможните решения.

- Съвместни действия между класен ръководител или учител и включване на външни специалисти.

-Използване на посредник при разрешаване на конфликта.

-Провеждане на тематична родителска среща.

3. Работа с родители:

Партньорството с родителите за съдействие по превенция на насилието и тормоза може да се осъществява чрез:

-Провеждане на тематична родителска среща.

-Покана към родители, които да се включат като представят своите професии, хобита, интереси, така че да направят видима връзката между образованието и приложението му в живота.

Партньорството с родителите в случаи на интервенция:

-Разговора с родителите да бъде започнат със силните страни на децата и след това да се представи на децата.

-Останалите родители от класа също да бъдат информирани за ситуацията и предприетите действия с цел изясняване на неизвестните и сваляне на напрежението.

Насоки за работа с родители, когато не съдействат.

-В случай, че родителите отказват да съдействат учителят следва да се обърне към КС и случаят да се обсъди.

4. Ресурсна обезпеченост:

Ръководството на училището е необходимо да осигурява:

-ежегодно обучение на учителите, свързани по теми с насилието и тормоза;

-информация, материали по темата за насилието и тормоза в училище.